

เวนคืนที่ดินและดันยางพารา ... ขอค่าเสียหายในอนาคต ครับ !

คดีที่นำมาเล่าสู่กันฟังในฉบับนี้ เป็นเรื่องของเจ้าของสวนยางพารา ซึ่งถูกเวนคืนที่ดินและดันยางพารา แต่ไม่พอใจการกำหนดราคาค่าทดแทนดันยางพาราที่หน่วยงานของรัฐกำหนดให้ จึงนำคดีมาฟ้องศาลปกครองขอให้กรมชลประทาน ซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐที่เวนคืนที่ดินจ่ายค่าทดแทนเพิ่มขึ้น

ข้อเท็จจริงในคดีนี้มีว่า กรมชลประทานได้เวนคืนที่ดินของผู้ฟ้องคดี เนื้อที่ 4 ไร่ 2 งาน 4 ตารางวา และเวนคืนดันยางพาราจำนวน 356 ต้น โดยกรมชลประทานกำหนดเงินค่าทดแทนที่ดินไร่ละ 30,000 บาท และค่าทดแทนดันยางพาราต้นละ 500 บาท

ผู้ฟ้องคดีเห็นว่า ขณะที่ดันยางพาราถูกเวนคืนมีอายุ 7 ปี ซึ่งถือเป็นช่วงที่ดันยางพาราเริ่มให้น้ำยางดี มีจุดคุ้มทุนอยู่ที่ 13 ปี ควรได้รับค่าชดเชยต้นละ 704 บาท เงินค่าทดแทนดันยางพาราที่กรมชลประทานกำหนดให้เป็นราคาที่ต่ำกว่าความเป็นจริงมาก จึงอุทธรณ์ต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ แต่ไม่ได้รับแจ้งผลการพิจารณาอุทธรณ์ จึงนำคดีมาฟ้องต่อศาลปกครอง

คดีนี้ผู้ถูกฟ้องคดีอ้างว่า เจ้าของที่ดินรายอื่นที่ถูกเวนคืน โครงการเดียวกับผู้ฟ้องคดีไม่ได้เรียกร้องเงินค่าทดแทนดันยางพาราเพิ่ม ซึ่งการจ่ายเงินค่าทดแทนดันยางพาราให้แก่ผู้ฟ้องคดีต้นละ 704 บาท จะไม่เป็นธรรมแก่ผู้ถูกเวนคืนรายอื่น อีกทั้ง คณะกรรมการกำหนดราคาค่าชดเชยที่ดินและสิ่งปลูกสร้างในอนาคตกำหนดการจ่ายเงินค่าทดแทนดันยางพาราไม่ในการเวนคืนทุกโครงการ

ประเด็นที่น่าสนใจของคดีนี้คือ กรมชลประทานกำหนดค่าทดแทนดันยางพาราให้แก่ผู้ฟ้องคดีถูกต้องและเป็นธรรมหรือไม่ ?

ศาลปกครองสูงสุดวินิจฉัยว่า ถึงแม้ราคาค่าชดเชยดันยางพาราที่ผู้ถูกฟ้องคดีกำหนดให้แก่ผู้ฟ้องคดีต้นละ 500 บาท จะสูงกว่าราคาค่าชดเชยดันยางพาราที่กำหนดไว้ในบัญชีประเมินค่าชดเชยของสถาบันวิจัยยาง กรมวิชาการเกษตร ปี พ.ศ. 2543-2545 แต่พยานผู้เชี่ยวชาญ มีความเห็นว่า หากดันยางพาราของผู้ฟ้องคดี ไม่ถูกเวนคืน จะสามารถให้ผลผลิตได้อีก 16 ปี และดันยางพาราควรจะมีค่าตอบแทนต้นละ 1,021.44 บาท โดยคำนวณจากผลตอบแทนหลังหักต้นทุนและค่าใช้จ่ายในการเก็บเกี่ยวผลผลิต และนำมาคูณด้วยระยะเวลาการให้ผลผลิต จำนวน 16 ปี อีกทั้ง เมื่อดันยางพาราไม่สามารถให้ผลผลิตก็สามารถขายลำต้นเพื่อแปรรูปได้ไร่ละประมาณ 10,000 บาท จึงเห็นว่า **แม้ไม่อาจคาดหมายว่าผลผลิตและราคาน้ำยางพารา ซึ่งเป็นผลผลิตทางการเกษตรจะคงที่ตลอดระยะเวลายาวนาน 16 ปี เพราะขึ้นอยู่กับเหตุและปัจจัยต่าง ๆ ที่ไม่อาจควบคุมได้ในอนาคตหลายประการ** เช่น ภัยธรรมชาติ โรคและศัตรูพืช ราคายางพาราเปลี่ยนแปลง การดูแลรักษา แต่เมื่อคำนึงถึงความเป็นธรรมและความเสียหายที่ได้รับจากการเวนคืนตามมาตรา 49 วรรคหนึ่ง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ซึ่งใช้บังคับอยู่ในเวลาที่มีการเวนคืนต้น ไม่ของผู้ฟ้องคดีแล้วเห็นว่า เงินค่าทดแทนที่ได้รับยังไม่เป็นธรรม

ส่วนการที่ผู้ที่ถูกเวนคืนเช่นเดียวกับผู้ฟ้องคดีพอใจในเงินค่าทดแทนที่ผู้ถูกฟ้องคดีกำหนดให้ นั้น ก็มีอาจถือเป็นเกณฑ์ว่าเงินค่าทดแทนที่ผู้ถูกฟ้องคดีกำหนดให้ชอบด้วยกฎหมายและเป็นธรรม เมื่อผู้ฟ้องคดีไม่เห็นด้วยกับเงินค่าทดแทนจึงขอมติดำเนินการตามขั้นตอนที่กฎหมายบัญญัติเพื่อรักษาสิทธิของตนเองได้ แต่เมื่อผู้ฟ้องคดีมีคำขอให้ผู้ถูกฟ้องคดีชำระเงินค่าทดแทนดันยางพาราเพิ่มเป็นต้นละ 740 บาท ผู้ถูกฟ้องคดีจึงต้องจ่ายเงินค่าทดแทนดันยางพาราเพิ่มให้ผู้ฟ้องคดีอีกต้นละ 204 บาท (คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ. 113/2557)

คดีนี้ถือเป็นบรรทัดฐานการปฏิบัติราชการที่สำคัญสำหรับหน่วยงานของรัฐที่เวนคืนที่ดินหรือทรัพย์สินของเอกชนเพื่อใช้ประโยชน์ตามอำนาจหน้าที่ว่า นอกจากต้องอาศัยอำนาจตามกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์ในการเวนคืน

เพื่อประโยชน์สาธารณะแล้ว ในการจ่ายค่าทดแทนจะต้องพิจารณาด้วยความเป็นธรรม โดยคำนึงถึงราคาที่ซื้อขายกันตามปกติ การได้มาและสภาพที่ตั้งของอสังหาริมทรัพย์ และความเสียหายของผู้ถูกเวนคืนอย่างรอบด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเวนคืนผลผลิตทางการเกษตรซึ่งเอกชนผู้ถูกเวนคืนมีระยะเวลายาวนานในการเก็บเกี่ยวผลผลิตซึ่งการกำหนดค่าทดแทนก็ต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ที่ผู้ถูกเวนคืนมีสิทธิจะได้รับในอนาคตด้วย นอกจากนี้ คดีนี้ยังเป็นอุทธรณ์ที่ดีสำหรับผู้ฟ้องคดีต่อศาลปกครองและมีคำขอให้ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งใด ๆ เพื่อเยียวยาความเดือดร้อนเสียหายให้แก่ผู้ฟ้องคดี ศาลปกครองไม่มีอำนาจพิพากษาเกินคำขอของผู้ฟ้องคดี ... ครับ !

นายปกครอง
